קיצור שלחן ערוך — דין התכריכין והטהרה ואסור הנאה במת

נוֹהֲגִין לְהַדֵּר אַחַר בִּגְדֵי פִּשְׁתָּן לְבָנִים לְתַכְרִיכִין, וְיִהְיוּ נָאִים, לְסִימָן שֶׁמּוֹדִים בִּתְחִיַּת הַמֵּתִים, דְּאָמַר רַב חִיָּא בַּר יוֹסֵף, עֲתִידִין הַצַּדִּיקִים שֶׁיַּעַמְדוּ בִּלְבוּשֵׁיהֶן. אֲבָל לֹא יִהְיוּ חֲשׁוּבִים יוֹתֵר מִדַּי, כִּי זֶה אָסוּר. אֵין לַעֲשׂוֹת בַּתַּכְרִיכִין לֹא אִמְרָא וְלֹא שׁוּם קֶשֶׁר, הֵן בְּחוּטִין שֶׁתּוֹפְרִין בָּהֶם, הֵן בִּלְבִישָׁה. קוֹבְרִין אֶת הָאִישׁ בְּטַלִּית שֶׁיֵּשׁ בָּהּ צִיצִית, אַף פּוֹסְלִין אֶחָת. וְהַיּוֹתֵר נָכוֹן, שֶׁכְּשֶׁמְּנַח בַּקֶּבֶר, אָז יַכְנִיסוּ צִיצָה בְּתוֹךְ הַכָּנָף. אִם הָיְתָה לוֹ טַלִּית נָאָה שֶׁהִתְפַּלֵּל בָּהּ בְּחַיָּיו, אֵינוֹ רָאוּי לְהַחֲלִיפָהּ לְאַחֵר מוֹתוֹ בְּטַלִּית אַחֶרֶת שֶׁאֵינָהּ נָאָה, כִּי נְיָחָ לוֹ לָאָדָם לְהִקָּבֵר בַּטַּלִּית שֶׁהִתְפַּלֵּל בָּהּ בְּחַיָּיו. כְּשֶׁמַּלְבִּישִׁין אֶת הַמֵּת, יְכַוְּנוּ שֶׁכְּשֵׁם שֶׁהֵם מַלְבִּישִׁים אֶת הַגּוּף, כָּךְ תִּתְלַבֵּשׁ נִשְׁמָתוֹ בְּמַלְבּוּשִׁים רוּחָנִיִּים בְּגַן עֵדֶן.

סֵדֶר הַטָּהֳרָה, מַרְחִיצִין בְּמַיִם חַמִּים כָּל גּוּפוֹ וְרֹאשׁוֹ, וּמְנַקִּין אוֹתוֹ הֵיטֵב בֵּין אֶצְבְּעוֹת יָדָיו וְרַגְלָיו וּבְכָל מָקוֹם, וְחוֹפְפִין אֶת רֹאשׁוֹ, וְסוֹרְקִין וְגוֹזְזִין שַׂעֲרוֹת רֹאשׁוֹ, וְנוֹטְלִין צִפָּרְנֵי יָדָיו וְרַגְלָיו (וּבְמִדִינָתֵנוּ אֵין נוֹהֲגִין זֹאת). וּצְרִיכִין לְזָהֵר שֶׁלֹּא יַהַפְכוּ אֶת הַמֵּת עַל פָּנָיו, שֶׁהוּא דֶּרֶךְ בִּזָּיוֹן, אֶלָּא יַטּוּ אוֹתוֹ עַל צִדּוֹ, וְאַחַר כָּךְ עַל צִדּוֹ הַשֵּׁנִי. לְאַחַר שֶׁנִּגְּבוּ אוֹתוֹ הֵיטֵב שׁוֹפְכִין עָלָיו תִּשְׁעָה קַבִּין מַיִם, דְּהַיְנוּ שֶׁמַּעֲמִידִין אֶת הַמֵּת עַל הַקַּרְקַע אוֹ עַל גַּבֵּי קַשׁ וְשׁוֹפְכִין הַמַּיִם עַל רֹאשׁוֹ שֶׁיֵּרְדוּ עַל כָּל גּוּפוֹ.

שִׁעוּר תִּשְׁעָה קַבִּין יֵשׁ בּוֹ מַחֲלֹקֶת. (וְיֵשׁ לִקַּח לְעֵרֶךְ עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה קְוָארְט פּוֹילִישׁ). וְאֵין צְרִיכִין שֶׁיִּהְיוּ כֻּלָּם בִּכְלִי אֶחָד דַּוְקָא, אֶלָּא גַּם מִשֵּׁנֵי כֵלִים אוֹ מִשְּׁלֹשָׁה, מִצְטָרְפִין, רַק שֶׁהַשֵּׁנִי יַתְחִיל לִצּוֹק בְּעוֹד שֶׁלֹּא הִפְסִיק הָרִאשׁוֹן, וְכֵן הַשְּׁלִישִׁי בְּעוֹד שֶׁלֹּא הִפְסִיק הַשֵּׁנִי. וְגַם אִם מְעָרֶה מִכְּלִי אֶחָד, לֹא יַפְסִיק הַקִּלּוּחַ. וּמִתּוֹךְ אַרְבָּעָה כֵלִים, אֲפִלּוּ שׁוֹפְכִין בְּפַעַם אַחַת, אֵין מִצְטָרְפִין.

אַחַר כָּךְ טוֹרְפִין בֵּיצָה עִם יַיִן בְּיַחַד, וְטוֹרְפִין הַבֵּיצָה בְּקִלְפָּתָהּ, לְרַמֵּז שֶׁגַּלְגַּל הוּא שֶׁחוֹזֵר בָּעוֹלָם, (וּבְמָקוֹם שֶׁאֵין יַיִן מָצוּי, לוֹקְחִין מַיִם) וּמַרְחִיצִין בּוֹ רֹאשׁוֹ. וּמַה שֶּׁנּוֹהֲגִין בְּאֵיזֶה מְקוֹמוֹת שֶׁכָּל אֶחָד לוֹקֵחַ מְעַט וּמַנִּיחַ עַל הַמֵּת, אֵין זֶה נָכוֹן, וְיֵשׁ לְבַטֵּל מִנְהָג זֶה, כִּי דּוֹמֶה לְחֻקּוֹת הָעַמִּים, אֶלָּא יִרְחֲצוּ בּוֹ רֹאשׁוֹ.

צְרִיכִין לְהַשְׁגִּיחַ שֶׁלֹּא יִקְמֹץ הַמֵּת אֶצְבְּעוֹת יָדָיו. וּמַה שֶּׁבִּקְצָת מְקוֹמוֹת נוֹהֲגִין לִקְמֹץ אֶת הָאֶצְבָּעוֹת, יֵשׁ לְבַטֵּל מִנְהָג זֶה. וּמַה שֶּׁקְּצָת אוֹמְרִים, שֶׁמְּרַמְּזִים בָּזֶה שֵׁמוֹת קְדוֹשִׁים, דָּבָר בָּדוּי הוּא. גַּם מַה שֶּׁנּוֹתְנִין בְּיָדוֹ שַׁרְבִיטִין שֶׁקּוֹרִין גֶּעפִּלְיךְ, מִנְהָג שְׁטוּת הוּא. וְאִם רוֹצִים דַּוְקָא לָתֵת אוֹתָן, יַנִּיחוּם אֶצְלוֹ.

לְאַחַר שֶׁטִּהֲרוּ אֶת הַמֵּת, לֹא יַנִּיחוּ אוֹתוֹ בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁטִּהֲרוּהוּ, אֶלָּא יַשְׁכִּיבוּהוּ כְּנֶגֶד הַפֶּתַח, לִפְנִים מִן הַבַּיִת. וְאֵין מְהַפְּכִין אֶת הַדֶּרֶךְ שֶׁטִּהֲרוּהוּ עָלָיו, כִּי יֵשׁ סַכָּנָה בַּדָּבָר.

לֹא יְנַשֵּׁק אָדָם יְלָדָיו שֶׁמֵּתוּ, כִּי הִיא סַכָּנָה גְּדוֹלָה. וּמִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא יֹאחַז בְּיָדוֹ שֶׁל מֵת וְיֹאמַר שֶׁיּוֹלִיכֵהוּ עִמּוֹ.

כְּשֶׁמּוֹצִיאִין אֶת הַמֵּת מִן הַבַּיִת, יֵשׁ לְזָהֵר שֶׁלֹּא יֵצֵא אָדָם רִאשׁוֹן. אַךְ הַמִּתְעַסְּקִים שֶׁצְּרִיכִין לֵילֵךְ רִאשׁוֹן מִן הַבַּיִת כְּדֵי לְנַשְּׁאוֹ, אֵין קְפִידָא.

מִי שֶׁנָּפַל מֵאָלָיו וּמֵת מִיָּד, אִם יֵשׁ פְּצָעִים בְּגוּפוֹ וְיָצָא מִמֶּנּוּ דָּם, וְאִם כֵּן יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא נִבְלַע דַּם הַנֶּפֶשׁ בִּבְגָדָיו וּבְמִנְעָלָיו, לָכֵן אֵין מְטַהֲרִין אוֹתוֹ, אֶלָּא קוֹבְרִין אוֹתוֹ בִּבְגָדָיו וּבְמִנְעָלָיו, רַק לְמַעְלָה מִבְּגָדָיו כּוֹרְכִין אוֹתוֹ בְּסָדִין שֶׁקּוֹרִין סוֹבֵב. וְנוֹהֲגִין לַחְפֹּר בַּקַּרְקַע שָׁם אִם יֵשׁ שָׁם דָּם, וְכֵן בְּקָרוֹב לוֹ, וְקוֹבְרִין עִמּוֹ אֶת כָּל הֶעָפָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דָּם. וְדַוְקָא בְּגָדָיו שֶׁהָיָה לָבוּשׁ בָּהֶם, קוֹבְרִין עִמּוֹ. אֲבָל אִם נִתַּז מִן הַדָּם עַל שְׁאָר בְּגָדִים שֶׁאֵינוֹ מְלֻבָּשׁ בָּהֶם, וְכֵן אִם הִנִּיחוּהוּ עַל כָּרִים וּכְסָתוֹת וַעֲדַיִן הַדָּם יוֹצֵא, אֵינָן צְרִיכִין קְבוּרָה, אֶלָּא יְכַבְּסוּם הֵיטֵב עַד שֶׁלֹּא יִשָּׁאֵר בָּהֶם רֹשֶׁם דָּם, וְהַמַּיִם יִשָּׁפְכוּ לְתוֹךְ קִבְרוֹ. אִם לֹא יָצָא מִמֶּנּוּ דָּם, פּוֹשְׁטִין בְּגָדָיו, וּמְטַהֲרִין אוֹתוֹ, וּמַלְבִּישִׁין אוֹתוֹ תַּכְרִיכִין כִּשְׁאָר מֵתִים. וְכֵן מִי שֶׁנִּטְבַּע בַּיָּם, פּוֹשְׁטִין בְּגָדָיו, וְדִינוֹ כִּשְׁאָר מֵתִים. וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁנּוֹהֲגִין לְקִבֵּר גַּם הַנִּטְבָּעִים בְּבִגְדֵיהֶם שֶׁנִּמְצְאוּ בָהֶם, וְהֵיכָא דְּנָהוּג, נָהוּג.

אֲפִלּוּ יָצָא מִמֶּנּוּ דָּם, אֶלָּא שֶׁכְּבָר פָּסַק, וּפָשְׁטוּ אֶת בְּגָדָיו, וְחַי אַחֵרֵי זֶה אֵיזֶה יָמִים, וְאַחַר כָּךְ מֵת, מְטַהֲרִין אוֹתוֹ, וְעוֹשִׂין לוֹ תַּכְרִיכִין. וְאַף עַל פִּי שֶׁהוּא מְלֻכְלָךְ מִדָּם שֶׁיָּצָא מִמֶּנּוּ, אֲפִלּוּ הָכִי מְטַהֲרִין אוֹתוֹ, כִּי אֵין לָחוּשׁ לְדָם שֶׁיָּצָא מִמֶּנּוּ בַּחַיִּים, אֶלָּא לְדָם שֶׁיָּצָא מִמֶּנּוּ בִּשְׁעַת מִיתָה, חָיְשִׁינַן שֶׁמָּא הוּא דַּם הַנֶּפֶשׁ, אוֹ שֶׁמָּא נִתְעָרֵב בּוֹ דַּם הַנֶּפֶשׁ.

יוֹלֶדֶת שֶׁמֵּתָה מֵחֲמַת לֵדָה, דִּינָהּ כְּהָרוּג, שֶׁאִם יָדוּעַ שֶׁיָּצְאוּ מִמֶּנָּה דָּמִים מְרֻבִּים, אֵין מְטַהֲרִין אוֹתָהּ. אֲבָל אִם כְּבָר כָּלוּ הַדָּמִים לָצֵאת, וְאַחַר כָּךְ מֵתָה, שֶׁאֵין לְהִסְתַּפֵּק בְּדַם הַנֶּפֶשׁ, עוֹשִׂין לָהּ כְּמוֹ לִשְׁאָר מֵתִים. וּבְהַרְבֵּה קְהִלּוֹת נוֹהֲגִין לְטַהֵר כָּל יוֹלֶדֶת, וְעוֹד יֵשׁ אֵיזֶה מִנְהָגִים בְּיוֹלֶדֶת, וְהֵיכָא דְּנָהוּג, נָהוּג.

הַנֶּהֱרָג עַל יְדֵי גּוֹיִם, אֲפִלּוּ לֹא יָצָא מִמֶּנּוּ דָּם כְּלָל, כְּגוֹן שֶׁנֶּחֱנַק, קוֹבְרִין אוֹתוֹ כְּמוֹ שֶׁנִּמְצָא, כְּדֵי לְהַעֲלוֹת חֵמָה.

מֵת, בֵּין גּוֹי בֵּין יִשְׂרָאֵל, וְתַכְרִיכָיו, אֲסוּרִין בַּהֲנָאָה. וְכֵן נוֹיֵי הַמֵּת הַמְחֻבָּרִים לְגוּפוֹ, כְּגוֹן פֵּאָה נָכְרִית שֶׁהִיא קְשׁוּרָה אוֹ קְלוּעָה בְּתוֹךְ שַׂעֲרוֹתָיו, אֲסוּרִין בַּהֲנָאָה. וְכֵן אִם הָיְתָה לוֹ שֵׁן תּוֹתֶבֶת, תִּקָּבֵר עִמּוֹ. אֲבָל נוֹי שֶׁאֵינוֹ מְחֻבָּר לְגוּפוֹ, מֻתָּר. וְכֵן נוֹי שֶׁאֵינוֹ כְּעֵין גּוּפוֹ, כְּגוֹן הַתַּכְשִׁיטִין וְהַבְּגָדִים, מֻתָּרִים בְּכָל עִנְיָן.